

NEPÜNKE

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

ORADEA

Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő

WASSERSTROM SÁNDOR

Felelős szerkesztő

LEITNER ZOLTÁN

ELOFIZETÉSI ARAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei magánosoknak 250 L., félévre 130 L., negyedévre 65 L. Külföldön 2 Dollár, Kc. 75-15, S. 19. Dinar 120.

Az erdélyi orthodox hitközségek Kolozsvárott tiltakoztak a Központi Iroda törvénysértő határozatai ellen A Központi Iroda elutasította a hitközségek demarsát Vasárnap Szatmáron kitör a gabellaháború

1929-ben kezdődött meg az erdélyi orth. hitközségek kollektív mozgalmá sorsuk javítása érdekében. A hitközségek érezték, hogy a Központi Iroda szervezetén keresztül az energiák lefáradnak és téptenségre kárthatatva, holott minden érdekük az energiák szabad kifejtését követelte volna meg. Kezdetben arra irányult a vezető hitközségek akaratja, hogy a mozgási szabadságot a szervezeti szabályzat kellő módosítása útján nyerjék el. Miután azonban az erre vonatkozó kísérletek hajótörést szenvedtek a központi iroda állandó klik-rendszerén, a hitközségek más csapásra fordultak és 1929 novemberében Nagyváradon megalakították a hitközségek gazdasági szervezetét, hogy ennek keretén belül igyekezzenek elérni ama rendkívül fontos kollektív együttműködést, melynek számára nem volt lehetőség a központi iroda szervezetében.

Mielőtt azonban ezen új egyesülés életre hívatott volna, az emlékeztető desi országos kongresszusra való tekintettel még egy kísérlet történt a központi irodával való megegyezésre. A kísérlet nem járt eredménnyel és így bekövetkezett volna a gazdasági szervezet működésének megindítása. Azonban a megalakulás kiindulása óta eltelt idő lelohasztotta a hitközségek munkaakaratát és a gazdasági szervezet kérdése lekerült a napirendről több erdélyi orth. vezetőre igazi sajnáttal.

Az erdélyi orthodoxia szervezetében ujabban hirtelen kirobbant események fájdalmasan éreztetik e szervezet hiányát. Ugyanis a hitközségek a hivatalos központi iroda új vezetősége részéről olyan támadás célpontjába kerültek hogy csakis a legerősebb összefogás mentheti meg a hitközségek veszélybe jutott függetlenségét és létét. A félxfürdői hírhedt szankció veszélyes fegyverré vált a hitközségek ellen, amelyeknek most már nincsen más kivezető útjuk, mint ad hoc megszervezni a kollektív védelmet. A közös veszély elhárításának jegyében születtek meg a hitközségek újabb konferenciájának gondolata is, amely alig, hogy megszületett, a rövidebb idő alatt tetté alakult. A félxfürdői választmányi gyűlést követő kritikának és a szatmári hitközségnek ismeretes kiáltványa talán állította a hitközségeket, amelyek az elmúlt évtizeden tiltakozó táviratokkal halmozák el a központi irodát, majd négy vezető hitközség felhívására az elmúlt vasárnapon tömegesen résztvettek a kolozsvári konferencián, hogy megkeressék a kivezető utat a központi iroda által felidézett bonyodalmakból.

Azonban a központi iroda ismét legmervebben elzárkózott huszonegy nagy hitközség kollektív kívánságának teljesítése előtt. Szinte hihetetlen, hogy a törvényesség útjairól letért központi vezetőség ekkora könnyebbséggel vállalja

a felelősséget egy páratlan vallásháború előidézéséért és a vele járó káros következményekért. *Videant consules. A hitközségek kifogják építeni, mert ki kell építeniük az önvédelem frontját és meg fogják szabadítani az erdélyi zsidókat a fojtogató terrortól, mert élni akarnak!*

A konferencia lefolyásáról a következő részletes tudósításunk:

Az elmúlt vasárnap délután pontban 4 órakor nyitotta meg a kolozsvári orth. hitközség tanácsstermében Hochmann Jakab hitközség elnök az erdélyi hitközségek konferenciáját. Rövid beszédében hangoztatta, hogy az orthodox hitközségek megmentésére kell platformot találni és ha többet nem is, legalább annyit elérnek az összegyűlt hitközségek, hogy panaszuk az illetékes helyekre eljuttanak. Ezzel a gyűlés vezetésére Hirsch Jakab nagybányai hitközség elnökét és a jegyzőkönyv vezetésére pedig dr. Stern Mór szatmári ügyvédet kérte fel.

Hirsch Jakab mindenek előtt megállapítja a hitközségek részéről kiküldött delegátusok névsorát: Oradea: Mittelman Jakab elnök, Kesztenbaum Miksa, Wasserstrom Sándor.

Szatmár: Guth Sándor elnök, ifj. Reiter Mór, Bergmann Seide, Rosenberg Sámuel, Sámuel Ignácz, dr. Stern Mór.

Baja-Mare: Hirsch Jakab elnök.

Cluj: Hoffmann Jakab és Goldstein Lajos alelnökök, Nagyfaludi Nándor, Nimberger Ernő, Weisz Gyula, Tischler Mór, dr. Pollák Sándor, dr. Klein Miksa, Rosenzweig Emánuel, Löwy Ignác, Farkas Lajos, Weinstein Mór, Móric Béni.

Huedin: Ungár Lipót elnök.

Blaj: Poljak Mór elnök.

Timisoara-Józsefváros: Dr. László Hugó elnök.

Gheorgheni: Székely Hermann. Nasaud: Tüzes Mór elnök. Brasov: Beinhacker Mór. Cehul-Silvaniei: Glück Mór. Somcuta-Mare: Mózes Sándor elnök, Weisz Sámuel. Gherja: Klein Mór, Glodstein Adolf. Tg.-Mures: Mandel Mór elnök, Gábel Sándor. Sighet: Jozovits L. elnök. Csatlakozásukat bejelentették az aradi, szilágy-somlyói, halmii, dicsőszentmártoni, belényesi és felsőbányai hitközségek. A marosludasi hitközség kimentette távolmaradását, Szigetről pedig 100 névaláíró nevében külön csatlakozási távirati bejelentés is érkezett.

Ezután Hirsch Jakab Guth Sándor Szatmári elnöknek ad szót, aki legelső sorban a világhírű, nagy tudományú és szentéletű rabbi-autoritásnak, R. Sulem Elieser Halberstamm újfehértói rabbinak levelét olvasta fel, amelyet utóbbi a konferenciához intézett és amelyben hi-

tet tesz a szatmári vezetőség igaza mellett, elítélve a békebonók hajszeját. Majd ezután a szatmári sérelmet, a félxfürdői határozat törvénytelenységét ismerteti a szatmári elnök.

Guth Sándor előadásából fejti ki Hirsch Jakab a konferencia hármass problémáját: A szatmári hitközségi vezetőség, a központi gabellajegyek és a központi iroda pártoskodásának kérdéséről és reméli, hogy a konferencia megtalálja az utat, melyen a hitközségek zavartalan jövőjét biztosítja.

Ifj. Reiter Mór, a szatmári Cassa Noastra igazgatója, keresetlen szavakba foglalja össze a szatmári drámát. Minden lehető megtettünk négy év óta — kiálltja oda Erdély zsidó közvéleményéhez — hogy a békét biztosítsuk. Hivtuk a nagykarolyi főrabbit szóval és levélben, állását elfoglalni. Nem jött, de nem is enged ki bennünket az obligóból.

Guth Sándor ismét leveleket olvas fel a naszói és halmii főrabbitól, majd a nagykarolyi főrabbitól folytatott hivatalos leveleket ismerteti és egyre nagyobb hévvel mutatja be a hitközség igazságát és kálváriáját az igazságért folytatott harcában.

Gábel Sándor (Targu-Mures) elmondja, hogy tiltakozott a félxfürdőn a szatmári ügy tárgyalása ellen. Kritizálja az askenázi indolenciáját, akik nem járnak a választmányi gyűlésekre és emiatt nincs kívül védelmi frontot csinálni. Különböző aról volt szó, hogy Szatmár állítólag nem tartotta be a pszakot. Hát, hogy lehet védeni egy hitközséget, mely nem respektálja a din-tórárt? Kint és bent anarchizmus dúl, a szankció nem veszélyes arra a hitközségre, amely fizet. A szatmári ügyben most megint egyoldalú információkat hall, akár csak a Félixen. Békésen kell elintézni az ügyet...

Mandel Mór marosvásárhelyi elnök úgy gondolja, hogy a szatmári kérdés egy hitközség privát veszekedése és nem tartozik a közre. A központi irodát csak amiatt kárthatatja, hogy miért nem rendszabályozta meg évekként azelőtt a szatmári hitközséget. A gebella-kérdés elsőrangban van megcsinálva, kár azt bolygatni.

Kesztenbaum Miksa (Oradea) temperamentumos felszólalása kövekeztet, aki rámutat arra, hogy az országos választmány már születésénél fogva egy klik szolgálatában áll. A desi kongresszuson lehengerelték a többséget és például Váradnak, Clujnak, Szatmárnak, Nagybányának és más nagyhitközségeknek egyetlen képviselője sincsen a választmányban. Félxfürdőn halálos ítéletet hoztak a hitközségekre és saját metszőikkel hatják végre az ítéletet. A Szatmárra küldött bizottságtól nem lehet tárgyalagos ságot elvárni, Szatmárt elítélik mielőtt meg-

halgatták volna. A szankció, a hitközségi autonómia arcul csapása: követeli azonnali visszavonását. Kesztenbaum nagyhatású beszéde után:

Joszovits Lipót szigeti elnök a központi irodát veszi védelmébe. A szatmári kérdés reperiálható, mert úgy látja, hogy Szatmár mégis megtartotta a pszakot.

Mittelmann Jakab nagyváradi elnök tárgyilagosan és szépen felépített beszédben fejtegeti: az irodát senki sem rágalmozza, csupán működését bírálja. Elmondja a pótgabella histórikumát. Eleinte nem is volt szó szankcióról. Sem az utóbbi 10 év alatt, sem azelőtt, 60 évig senkinek sem jutott eszébe s saktereket kivonni a rabbik és hitközségek hatásköre alól. Ez csak a mostani központi iroda találmánya, amivel igazi anarchiát teremtett. De látjuk, hogy az alapszabályok csak akkor szentek, ha a központi iroda mai választmánya saját érdekében akar valamit, máskor: egy papírrongy. Itt van az orthodoxia sokégető problémája, azokkal semmit sem törődik a központi iroda, de a sajchet, mint politikai instrumentum: ez a legfontosabb! Ismerteti a nagyváradi hitközség álláspontját a szankcióval szemben. Hosszantartó taps között befejezett szavai után:

Tischler Mór, az országos választmány tagja, rózsaszínű szemüvegen keresztül látja a központi dolgokat. Véleménye szerint mély ellentétéről szó sem lehet. (Ellentmondások.)

Utána *dr. Pollák* Sándor (Cluj) mondja el megjegyzéseit, melyek úgy hangzanak, mint rövid, okos aforizmák. Érdekesen jellemzi a nagykarolyi rabbit. Elismeri, hogy rendületlenül tartja elvei mellett, tehát egyéniség. Mint egyéniség előtt meghajlok — mondja — de mint autoritátát el nem ismerem és az alapszabályok betartását követelem vele szemben is! A nagykarolyi főrabbi dilemmában van Szatmárral, de a dilemma tárgya, nem lehet egy nagy hitközség a maga külön életével. A pótgabella kivételes jog, nem lehet bécsépészni a rendes gabellarendszerbe. Most degradálták a mi egységes és szent gabellajogunkat!

Rosenberg Sámuel (Szatmár) a szatmári hitközség legfrissebb metszőbotrányát ismerteti keresetlen szavakkal. A hűtlenség tettenért metszőt, a nagykarolyi főrabbi kényszerítésére ismét vissza kellett állítani a vágóhidra. Kéri a társhitközségek védelmét.

Dr. László Hugó (Temesvár-Józsefváros) héber-latin-francia idézetekkel tarkított nívós felszólalása után:

Wasserstrom Sándor világítja meg hosszabb beszédben a szőnyegen lévő problémákat. Ugye te kint a hitközség konferenciáját, mint egy parlamentet, melynek csak addig lehet ereje és jelentősége, ha a hitközségek egy egységes szolidáris keretben tömörülve védik meg érdekeiket, úgy a kormányhatóságok, mint más fórumok és elsősorban a központi iroda jelenlegi választmányával és vezetésével szemben. A hitközségek képviselőitük kidorongálása folytán a központi irodától nem várhatnak erősítést, sőt egy elenyésző kisebbség vallási terrorja miatt állandóan veszélyeztetve van autonómiájuk és egységük. A jelenlegi központi iroda választmányának kreaturái a rombolás szellemétől vezettetve, megsemmisítik mindazt, amit elődeink és az orthodoxia hivatott vezetési felépítettek. Hasztalan fordulnak a hitközségek a központi iroda jelenlegi választmányához, mely tendenciával provokálta a hitközségek autonómiáját és a rabbik szuverén jogait arculcsapó határozatokat és szankciókat. Ha akadnak is egyes jóindulatúak, de a túlnyomó többség és az oda nem tartozók erőszakossága rendszerre fejlesztette már az intézményesen kiépített gyűlöletet a hitközségekkel szemben.

Csak saját erőnkre támaszkodva, egy egységes keretbe tömörülve menethetjük meg hitközségeinket. Javasolja a már két év előtt Nagyváradon megalakított és Erdély hitközségei által szankcionált alapszabályokkal rendelkező gazdasági szervezetnek életrehevését. Működjen ez bármily szerény keretek között is, de működnie kell, mert nélküle elvesznek hitközségeink és elvesz az egész erdélyi orthodoxia. A lelkes tapsal fogadott javaslat után:

Guth Sándor válaszol az eddig elhangzott felszólalásokra. Temperamentumos beszédben sorra vesz minden olyan állítást, amely meggyö-

zódésével ellenkezik és kitarlóan hangoztatja igazát. Ő is a külön gazdasági szervezetnek életrehevését követeli a hitközségek számára. — (Gemeindeverband.)

Mózes Sándor nagysomkúti elnök a kultusz minisztérium igénybevételét javasolja, ha a központi iroda nem hajlandó a törvényesség útjára lépni.

Gábel Sándor szerint 12 választmányi tagot kell felkérni, hogy hívassák össze a központi iroda rendkívüli választmányi gyűlését.

Dr. Klein Miksa ügyvéd jogi exozéja meggyőző erővel szól be a vitába. A jogi lépések lehetőségét és a békés kísérletek szükségességét fejti ki.

Ifj. Reiter Mór leszögezi, hogy egy hitközségi szervezet létesítése eminens érdek és meggyőződése szerint, bármilyen szerény keretek között végbemenő megalakulás is, további csatlakozások által feltétlenül a szervezet megnövekedését vonná maga után. A hitközségek ügye: igaz ügy, tehát feltétlenül győzelemhez kell vezetnie. Példa gyanánt a szatmári hitközség esetét hozza fel, amely magára hagyva négy év óta védi igazságát szivós ellenfelekkel szemben, akik nek sem tekintélye, sem az anyagi ereje nem csökkent, de talán még nőtt. Az igazság ereje tartja az ellenállást, az ellenfelek ügye hazugságra épült.

Nagyfaludi Nándor (Cluj) a hitközségek egyik legeminebb érdekének tartja a szervezetbe való tömörülést.

A konferencia végül is elhatározta, hogy a hitközségeket összefogó szervezetet felújítja. E célból a szervezet ideiglenes vezetését megbizja az eddigi alapszabályok felülvizsgálásával s utasítja, hogy a legközelebbi konferencián erre vonatkozó javaslatát előterjessze.

A konferencia ezután megformálta a központi iroda vezetésének átnyújtandó határozatot, melyet minden egyes hitközségi delegátus aláírt. A határozat a következő:

„A nagyváradi, kolozsvári, máramarosszigeti, szatmári, marosvásárhelyi, temesvár-józsefvárosi, aradi, nagybányai, naszódi, balázsfalvai, gyergyószentmiklósi, szilágysomlyói, szilágycsehi, szamosújvári, hunyadi, dicsőszentmártoni, nagysomkúti, halmi, belényesi, felsőbányai ort. izr. hitközségek megbízásából Kolozsvárott 1932. augusztus 7-én összegyűlt kiküldöttök a szervezeti szabályzat és a hitközségi alapszabályokban foglalt rendelkezésekre hivatkozva kimondják, miszerint a központi iroda fentartásához szükséges anyagi eszközök előteremtésére végrehajtandónak tartják azt a rendelkezést, — hogy az egyes hitközségek bevezessék a pótgabellarendszert, anélkül azonban, hogy nemfizetés esetén a hitközség autonómiáján erőszak követhessék el azáltal, hogy a központi iroda a metszők felett rendelkezzeik, miután ez a szervezeti szabályzat 24-ik paragrafusának c) pontja szerint kizárólag az illetékes helyi rabbiság hatósága alá tartozik, továbbá mert a hitközségek nem tűrhetik, hogy papjaik és a metszők végrehajtási szervként lépjenek fel velük szemben bár milyen cél érdekében.

A delegátusok készségesen közreműködni kívánnak a központi iroda vezetésével a tekintetben, hogy másirányú szankciókat érvényesítsenek a pontatlanul fizető hitközségekkel szemben.

A szatmári hitközség ügyére vonatkozólag a delegátusok megdöbbenéssel értesültek a felixfürdői határozatról, mert ezen határozat egyrészt a fennálló törvényes jogok súlyos megsértésével hozott, az érdekelt meghallgatása nélkül, másrészt a hitközség vezetését olyan személyekre kívánja átruházni — ellenpártra — a kiket a szervezeti szabályzat nem ismer.

Ezért a delegátusok által képviselt hitközségek a legteljesebb mértékben magukéva teszik a szatmári hitközség jelenlegi vezetősége által a központi irodához betervezett kérést, hogy ezen vitás ügyre vonatkozólag a szervezeti szabályzat II. paragrafusa alapján a választott bíróság megalakítása és kiküldése iránt a szükséges intézkedések haladéktalanul megtörténjenek.

Egyben tisztelettel kérik, hogy addig is, a míg a választott bíróság ezen ügyet eldönti, sem miféle büntető szankciót ne léptessenek életbe a hitközségi vezetéssel szemben.

Ezen legális kérés tekintetében az összes hitközségek szolidaritást vállalnak a szatmári vezetéssel és végtelenül sajnálnak, ha ezen kérés elutasítatnék, mert ily esetben kénytelenek volnának a szolidáriás kifejezésére a központi irodával szemben az anyagi hozzájárulás kötelezettségét megtagadni.

Eltelve az Elnök személye iránti tiszteletből, hisszük, hogy legális kérésünknek eleget fognak tenni.

Miután a konferencia határozatának a központi iroda elnökével való közlésére kiküldötte *Hirsch* Jakab, *Guth* Sándor, *Nagyfaludi* Nándor és *Weisz* Gyula delegátusokat, az elnök a gyűlést a késő éjszakai órákban berekesztette.

A megbízottak másnap, hétfő délelőtt keresték fel a központi iroda hivatalos helyiségében *Wézel* Albert főrabbi-elnököt, aki a főbb órák diszkusszió után sem tudott egyebet felelni, mint azt, hogy nem áll módjában a felixfürdői határozatot megmáskítani, miután ő csak végrehajtó szerve az országos választmánynak. Még csak annyit ígért sem hangzott el, hogy a konferencia határozata illetékes helyére, a nagy választmányhoz továbbítatik.

Ennek következtében a vasárnapi konferencia optimisták, akik még mindig bizakodni akartak egy kollektív és engedékeny szellemű megnyilatkozás eredményében, nyomban utólag érte a csalódás: a központi iroda a rabbitanács vallási hatalmára támaszkodva mereven dacol a legnagyobb hitközségek kívánságával, a törvényesség betartásának követelményével és inkább felidézi egész Erdély ortodox zsidóságának felbolygatását, semmint elálljon a hitközségi autonómia megsemmisítésétől és a szatmári kérdést választott bíróság elé utalja. Információnk szerint már készen áll a parancs, amely a szatmári metszőket folyó hó 14-én kezdve eltiltja a hivatalos gabella részvételétől és az „ellenpárt” rendelkezése alá irányítja őket. Vasárnap már biztosan beáll a határozat a Központi Iroda és a szatmári hitközség között. Ha ez megtörténik, a kolozsvári határozat értelmében a szolidáris hitközségek kötelesek lesznek Szatmár segítségére sietni és erdélyi zsidóság, rövidesen egy vallásháború látványban fog részesülni „lösem somájim”. Ebben az esetben kikerülhetetlen a hitközségek sürgős újabb összejövetele, amikor is már nem maradhat el a döntés a legradikálisabb szponzársági eszközök igénybevételéről.

A Cionista Világszervezet Vezérlőbizottságának ülése

Julius 28-án fontos tanácskozással gyűlt össze a Cionista világszervezet vezérlő bizottsága Londonban *Leo Motzkin* elnöklété alatt. Az ülés középpontjában *Brodetsky* professzor politikai jelentése állott, aki visszapillantást vetett a kongresszus óta történt eseményekre. Megállapítja, hogy a Cionista Executive továbbra is *Weizmann* politikáját követi. Majd így fejezi be fejtegetéseit: Nincs okunk tulzott pessimizmusra, habár tulzott optimizmusra sem lehet okunk. Minden olyan tanácsot, mely kétségbeesésen alapszik, vissza kell utasítanunk és minden erőnket konstruktív munkáink felé fordítanunk. Boldogok lehetünk, hogy Izrael megváltásának munkáját oly időben véghezvethetjük, amelyben a zsidóság tragédiáját színekkel borítja el a világ. *Rabbi Meir Berlin*, a Mizrahi világszervezet vezetője hosszabb beszédben foglalkozik a zsidó helyzetével és kijelenti, hogy bár számolhatunk Palesztina fejlődésének mai hatalmas előretörésével. Azonban a Palesztinai zsidó fejlődés és politikai munka között különös segítséget kell tennünk. *Rabbi Meir Berlin* foglalkozik még a Wadi Hawarih kérdéssel és kijelenti, hogy az executive határozott politikai folytatson ebben a kérdésben. *Richard Lichtheim* beszédében hangsúlyozza, hogy a revisionisták és az executive közötti ellentétek az utóbbi időben enyhültek és, hogy az executive programja úgy alakult, hogy azt valószínűleg a zionisták is támogatni fogják.

A Népnünkben feladott hirdetés biztos eredménnyel jár.

RÖVID HIREK

HAIFA. A városi tanács ülésén H. M. Foot a palesztinai kormány megbízottja a közmunkák tárgyalása során kormánya nevében követelte, hogy a tanács a városi munkákból 30 százalékos arányban zsidókat részesítsen.

RÓMA. Az új zsidó hitközségi törvényekkel kapcsolatban most tartották meg az itteni hitközségben a választásokat, melynek folyamán hitközségi elnöknek az eddigi kormánybiztos Pio Tagliacozzo ügyvédet választották meg. Nevezett egyik legelőkelőbb ügyvédje Rómának és tevékeny szociális működést fejt ki.

MONTEVIDEO. A Hias-Ica-Emigdirecht (HICEM) montevidói megbízottjától kapott értesítés szerint az uruguayi köztársaság elnöke szankcionálta a bevándorlás beszüntetésére hozott törvényt, mely szerint egy évre minden bevándorlást megtiltanak. Ennek folyamán képp szeptember 20-ától kezdve azon emigránsok, akik 2. vagy 3. osztályon utaznak, nem kaphatják meg a letelepedést.

TANGER. Ismeretlen tettesek az itteni zsidó kórház ellen bombamerényletet követtek el; a kár nem jelentékeny. Valószínű, hogy a bombát sztrájkoló munkások dobják, akik ugyancsak bombát dobtak pár nap előtt egy francia autogarázsra.

MOSZKVA. A zsidó kommunista vallásellenes brigádok máris megkezdték előkészületeiket, hogy az őszi nagyünnep előtt hathatós athesta propagandát csináljanak. Az „Apikoresz” külön számot adott ki, amelyben részletesen ismerteti a vallásellenes szövetségek feladatait.

BERLIN. Trier közelében, Butzveilerben elkövették a 125-ik temetőgyalázást. A tetteseket sikerült nemzetiszocialista párttagokban kézrekeríteni.

DORTMUND. Felfegyverezett horogkeresztesek éjjel behatoltak a zsidó templomba, hol lövéseket adtak le az éjjeliőrökre, majd a helyszínen megjelenő rendőrszaggal is fegyveres harcra keltek. A fegyveres összeütközéseknek szerencsére nem voltak áldozatai.

VARSÓ. Négy száz zsidó turistát egy kirándulás alkalmával a rendőrség őrizetbe vett. A letartóztatás kommunista gyanú miatt történt.

LONDON. Potasch et Co. angliai részvénytársaság, amely a Holttenger kiaknázásának koncesszióját bírja röviddel ezelőtt tartotta meg második közgyűlését. A jelentésekből kitűnik, hogy a társaság 400 zsidó munkást foglalkoztat és termelésének teljes mennyiségét Angliába szállította ki.

Pályázati hirdetések

A tg.-muresi orth. izr. kisegítő imaház az ünnepekre egy vallásos jóhangu **מוסת ושחרית** előimádkozót keres. Fizetése megegyezés szerint. Utiköltségre csak meghívottak tarthatnak igényt. Ajánlatok aug. 31-ig küldendők Strada General Grigorescu 22. címre. Tg.-Mures, 1932 aug. 1. Templomgondnokság.

A sebisj (Aradm.) neol. izr. hitk. előimádkozó metszői állásra pályázatot hirdet. Ajánlatok a hitk. előimádkozóhoz kéretnek. Csak a meghívottak számíthatnak költségeik megtérítésére. Sebisj, 1932. aug. hó. Steiner elnök, Kohn jegyző.

A bajamare Orth. Izraelita Hitközség előjárósága a közelgő nagyünnepekre kiváló Misza előimádkozót keres. Zeneileg képzett pályázók előnyben részesülnek. Okmányok és vallási életmódot igazoló bizonyítványok legkésőbb folyó hó 25-ig küldendők alábbi címre. Utiköltségek csak meghívottaknak térítetnek meg. Díjazás megállapodás szerint. Bajamare, 1932. aug. 1. Előjáróság.

Mi az oka a szászrégeni orth. hitközségben történt szakadásnak

Válasz F. H. Nyilt-levelére

Nyilt levelben Ön félreérthetetlenül azt állította, hogy a szászrégeni orth. hitközség szakadását kizárólag anyagi, nem pedig vallási dolgok idézték elő.

Ön tévedésben van. Ön bizonyára nem ismeri a „Választmányi gyűlés”-nek a folyó év március 9-én kelt Z 233 és Z 234 számú határozatait, mely határozatok tényleg hitvány anyagiak miatt 22 kis zsidót, a nevük feltüntetésével szegényszemre a templom előcsarnokába a következő tartalmu szöveggel pellengére állítottak:

Z 233—1932. Kundmachung. Nachdem auf mehrmaliger diesbezüglicher Aufforderung die verzeichneten Herren ihren Verpflichtungen nicht nachgekommen, wird Ihnen im Sinne des Beschlusses entzogen Mikwe, Schochet und Elija. Reghin den 1 Adar 5692 9 März 1932. ss. Fixel Notar, ss. Klein Preses.

Z. 234—1932. Wollen Sie gef. die beigelegte Kundmachung zur Kenntnis nehmen und für den Verzeichneten das **יורה לורה** absolut nicht erlauben. Reghin den 1 Adar 5692. 9. März 1932. Fixel, Klein, (ajátta 22 zsidó teljes neveinek betűrendes névközlése).

Én a vezetőséget ezen határozataiért nem hibáztatom. Akik ezeket a határozatokat hozták, mint tiszteletré méltó zsidó polgárok, akiket az évek bizalma ültetett a hitközségi gépezet élére, azzal a céllal, hogy a hitközség vagyonaát kezeljék, afelett örködjenek és hűségesen gazdálkodjanak, nem pedig, hogy a papi hivatalban kontárkodjanak. A „vezetőség” határozatait célszerű üzleti irányzatra alapozta, úgy gondolkodván: „akik a tulvilági üdvösségre igényt tartanak, azok az eltöltött dolgokat nem nélkülözhetik, tehát a tartozásukat minden körülmények között rendezni kényszerülnek.” A vezetőség megbízatásának minden áron eleget akart tenni, a hátralékok behajtása által egyensúlyba akarta hozni az onnan kikölkent pénzügyi helyzetet. Ezt tekintetbe véve, a vezetőség a feladatát jól végezte. Itt hiba nincs.

Szerény véleményem szerint az itteni orthodox hitközségi főrabbi ur élezte ki a helyzetet az által, mert eltúrte ezen határozatoknak az érvényre juttatását. A főrabbi urnak ebbe a tilalmakba semmi körülmények között sem lett volna szabad beleegyeznie. Hanem minden erejét latba vetve, megtiltani, hogy a hiveinek a zsidóságból egy parányit is elvehessenek, vagy korlátoztassanak.

Ez, mélyen tisztelt F. H. ur nem pénzügyi, hanem a vallás szabad gyakorlata elleni manőverré vált.

Hiszem, ha a határozatokat hozó vezetőségnek egyetlen tagja sem tudta volna, hogy aki rituálisan nem vágat, a rituális fürdőt nem használhatja, a Thorához fel nem hívható — az nem is lehet zsidó. Ismétlem, ha mindezt egyikük sem tudta volna, akkor magának az egyház fejének, a főrabbi urnak kötelessége lett volna a vezetőséget fejvilágosítva, más elhatározásra bírni.

Miután ez nem így történt, megszülettek a szakadások, mert a kipellengérezettek, a kitagadottak, a kiközösítettek továbbra is zsidók, igenis „zsidók” akartak maradni.

Elhagyatottságukban kétségbe esve fordultak a zsidóságuk megtartásának érdekében Dr Löwy Ferenc tg.-muresi főrabbi urhoz, aki mint Ön tisztelt F. H. ur nagyon helyesen megírta miévet csinált, mikor menedéket nyújtott a a kijátszottaknak. Még hozzá idejében, különben

több egyénnel megismétlődött volna azon mely valószínűleg Ön előtt sem ismeretlen, egy közbecslésben álló öreg hitű zsidó jának a férje, mikor megtudta a részére nő baromfi vágás megtagadását, azt a cséjére bizta, a cselédjével ölette le és azóta nálai olcsóbban eszi a csirkehúst. Még csak nyit, belőlem nem beszél az elkésredés, bosszu, én rajtam sérelem nem esett. Én a gyenlajstromon nem voltam, sőt a közgyűlés kapott meghívóm felmutatása, meggátolta na a kivezényelt rendőrséget abban, hogy voljtson, ha a közgyűlésre elmentem volna.

Mélyen tisztelt F. H. ur remélem, állításaim valódiságáról meggyőződést fogerezni és annak alapján lehetőleg e lap hajtajain várom elfogulatlan választát.

Teljes tisztelettel:

Moskovits Mihály.

Helyt adunk fenti közleménynek, melyban semmi körülmények között nem je lapunk véleményét. Határozottan elítéljük, hogy amidőn bármelyik hitközségben akár v tőségi, akár hitközségi tagok között ellenn vannak, hogy az oly módon intéztessék a ritus felfogás terhére el, hogy differenciák meg vábbi kiélézése végett a hitközség keretein vül álló más ritusbeli egyházfőket is vegy igénybe (Szerk.)

ZSIDÓ HUMOR és történetek nagyjainkról

A HAMIS MESSIASOK.

Egy hitetlen egy izben arról beszélt a dicseveinek, hogy Izrael vallásának régi, mesterei gyakran tévedtek súlyosan. Így Akiba, aki Barchochba alakjában a Mess látta és őt szolgálta.

A berdicsevi erre így válaszolt:

— Egy császárnak egyszer az egyetlen megbetegedett. Egyik orvosa azt ajánlotta, fiut erős kenőccsel megkent lepedőbe kell varni. A másik orvos ellenben megtilt mondván, hogy a fiu tulgyöngé ahhoz, sem a kenőcsöközta nagy fájdalmakat elviselhet. A harmadik orvos tehát álomport javasolt, a negyedik ezt egyenesen örültsérnek nyiltotta. Az ötödik végre elrendelte, hogy az á port kis adagokban óránként adják a beteg valahányszor felébred s a fájdalmakat elhetetleneknek érzi. Ezt meg is tették.

... Amikor az Ur látta, hogy Izrael veszedelmes kór gyöttri, a Galut égő lejtébe csavarta s hogy állja a fájdalmakat tompultság álmát küldte rá De óráról felkelte ebből az álmából, ál Messiasok ké sével, majd újra álmomba ringatja, míg a végre elmulik s eljő, akit minden igaz lélek az igazi Messias. Hogy célját elérhesse a kell, hogy a bölcsek szemére fátyolt bor néha...

A HOSSZU ÉLET TITKA. Egy gaz embert felkeresett egy koldus és azt mondta neki, hogyha megsegíti, elárulja a hosszú titkát. Miután a gazdag ember tekintélyes szegyet adott át neki, a koldus így szólt.

— Költözzön át Messeritzbe — ott soha nem halt meg gazdag ember.

— Terjesszék és szerezzék előfize az erdélyi zsidóság egyetlen független és csobb lapjának, a NÉPÜNK-nek. A NÉPÜNK egyetlen zsidó asztalról sem szabad nyoznia.

E Z Ü S T menorák Haran gyertyatartók, védjegyerlegek, evőeszközök, templomi kegyeszer

bármily művészi kivitelbe legolcsóbb árban. Gyártása és eladás

„TACAMUL”

ezüstáru gyárba CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-utca)

Tipografia CICERO könyvnyomda, Oradea Str. Principele Mihai (Gerliczy-u.)

A Nagváradon fennálló nyilvánossági jogu zsidó liceumba,

gimnáziumba és társulati kereskedelmi iskolába járó vidéki növendékek a legmegfelelőbb elhelyezést nyerhetik a negyedik éve fennálló

Nagyváradai Zsidó Fiuinternátusban

Szigoruan kóser ellátás, tanulmányi felügyelet. Olcsó díjak. Prospektust kívánatra küld az igazgatóság. Oradea, Str. Delavrancea 17.